

Boeken

Maar dat mag je niet zeggen De nieuwe generatie radicaal- en extreemrechts in Nederland

Auteurs	Nikki Sterkenburg
Uitgever	Das Mag, 2021
Omvang	245 blz
Prijs	€ 23,50
ISBN	9789493168817

Nikki Sterkenburg kwam als journalist bij Elsevier in aanraking met extreemrechtse jongeren en besloot te onderzoeken wat hen dreef. In *Maar dat mag je niet zeggen*, de handelsversie van haar in Leiden verdedigde proefschrift*, laat zij zien dat er verschillende motieven zijn om tot extreemrechts toe te treden, dat de receptie van het extreme gedachtegoed steeds makkelijker verloopt en dat het gevaar van een aanslag uit die hoek sterk toeneemt.

Het stak Sterkenburg dat zij enorm veel recent materiaal kon vinden over jihadistisch extremisme, maar bijna niets over extreemrechts. Bovendien waren boeken en studies over extreme (radicale) jongeren vaak exclusief gebaseerd op bestudering van teksten en documenten, met de betrokkenen zelf werd niet gesproken. De onderzoekster besloot in dat gat te springen en het gesprek met extreemrechtse jongeren (en ouderen) aan te gaan.

Door bijeenkomsten van extreemrechts en extreemlinks, waar sommige extreemrechtse figuren op af komen om te tellen, kwam zij in contact met haar doelgroep. Een aantal dingen viel op in de gesprekken die in de drie jaar daarop volgden: waarvoorheen de bemoeienis van extreemrechts bij publieke protesten tegen de overheid of wat dan ook resulteerde in het afhaken van de originele demonstranten, lijkt deelname van extreemrechts nu steeds breder geaccepteerd.

Extreemrechtse gedachten zijn zeker sinds 2014/2015 (Europese vluchtelingencrisis) steeds meer gewoon geworden en worden ook door personen die niet tot die kring behoren geuit of gesteund in het maatschappelijk debat en/of via diverse internetplatforms. In haar onderzoek komt Sterkenburg drie typen extreemrechtse gedachten tegen en vijf typen activisten. Uit eerder onderzoek van onder andere Cas Mudde, dat zij aanhaalt, komt naar voren dat bij onderzoekers vaak grote onenigheid bestaat over wat extreemrechts nu eigenlijk is. Sterkenburg definieert drie grote smaken: cultuurnationalisme, etno-nationalisme en radicaal-nationalisme. De eerste groep streeft vooral naar een nationale cultuuridentiteit en is sterk tegen de islam. Assimilatie moet voorop staan en of islamieten dat kunnen of willen wordt betwijfeld. Etno-nationalisten streven naar een Europees continent met bewoners van één ras. Migranten van andere rassen kunnen er dus nooit bij horen. Deze groep vreest ook de ondergang van de blanken als raciale groep.

De radicaal-nationalisten vinden het blanke ras superieur en zien de andere nationalisten als teveel gefixeerd op de islam, terwijl het echte gevaar in de joden of zionisten schuilt. Waarom voelen mensen zich tot deze stromingen aangetrokken, vroeg Sterkenburg zich af. Zij onderscheidt vijf typen activisten die vaak de straat op gaan of het internet opzoeken: rechtvaardigheidszoekers zijn vooral boos op de overheid; politieke zoekers zijn op zoek naar brede steun; spanningszoekers willen vooral provoceren; sociale zoekers zijn met name op zoek naar vriendschap; ideologische zoekers zien hun tocht vooral als zelf verwezenlijking.

Het inclusieve onderzoek van Sterkenburg maakt op een begrijpelijke manier duidelijk dat van de meest luidruchtige types weinig gevaar uitgaat. Immers, blaffende honden bijten niet. Met name de eenzame strijder, de *-lone wolf-*, die veelal via internet in aanraking komt met extreem gedachtegoed en buitenom de aandacht van politie- en veiligheidsdiensten radicaliseert, is waar Sterkenburg voor vreest.

*Wie het proefschrift ook wil lezen: *Van actie tot zelfverwezenlijking*, te vinden op de website van de Universiteit Leiden.

Drs. A.A. Bon

Krijgsgeweld en kolonie Opkomst en ondergang van Nederland als koloniale mogendheid (1816-2010)

Auteurs	Petra Groen, Anita van Dissel, Mark Loderichs, Rémy Limpach, Thijs Brocades, Zaalberg
Uitgever	Boom, 2021
Omvang	644 blz
Prijs	€ 55,00
ISBN	9789024438952

Met Krijgsgeweld en kolonie heeft het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) opnieuw een indrukwekkende prestatie geleverd. Het is het vierde deel dat verschijnt in de reeks Militaire Geschiedenis van Nederland. Net als de vorige delen (eerder verschenen al De Tachtigjarige Oorlog, Oorlogen Overzee en Krijgsmacht en handelsgeest) ziet het boek er fantastisch uit. De beeldredactie verdient complimenten voor de wijze waarop de vele foto's, schilderijen en kaarten zijn verwerkt. Het is een genot om door het boek te bladeren en de afbeeldingen weten het verhaal echt tot leven te wekken. Het boek kent drie delen. Deel één behandelt het Nederlands militair optreden in Nederlands-Indië in de periode 1816-1941. Deel twee gaat in op de Tweede Wereldoorlog en het verlies van Indië in de periode 1941-1962. Na een kort intermezzo over de Nederlandse koloniën op de westkust van Afrika richt het derde deel zich op de acties van de Nederlandse krijgsmacht in Suriname en op de Antillen in de periode 1816-2010. Alle drie de

delen laten zien dat Nederland, in tegenstelling tot het beeld van ons land als vredelievende natie dat het internationaal recht hoog in het vaandel heeft staan, in de afgelopen twee eeuwen het krijgsgeweld niet schuwde. Vooral niet in de koloniën.

De auteurs weten overtuigend aan te tonen dat koloniale geschiedenis gelijkstaat aan militaire geschiedenis. De tabel op pagina's 509-513 toont dat er in de periode 1816-1914 geen jaar voorbij ging waarin er geen militaire operatie plaatsvond in de Indonesische archipel. Keer op keer mobiliseerde het Nederlandse koloniale bewind troepen om delen van Nederlands-Indië te 'pacificeren'. In het Caraïbisch deel van het koninkrijk ging het er iets rustiger aan toe, maar ook daar kwam de krijgsmacht geregeld in actie tegen de lokale bevolking. Het imperiale project van Nederland stoelde op geweld en door dit gedegen en gedetailleerd uiteen te zetten levert het boek een belangrijke bijdrage aan de geschiedschrijving over het koloniale verleden van ons land.

Daarnaast biedt het boek nieuwe inzichten door de lange lijnen van de koloniaal-militaire geschiedenis duidelijk naar voren te brengen. Neem bijvoorbeeld de politieke acties. Wie het optreden van de Nederlandse militairen in de periode 1945-1950, en het extreme geweld dat werd toegepast, alleen relateert aan de Tweede Wereldoorlog kan een vertekend beeld krijgen. Het ging niet alleen om het herstel van het Nederlands bewind na de Japanse bezetting. Het was tevens de voortzetting van een traditie van koloniale overheersing. De motieven van de Nederlandse regering en het harde optreden van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) komen in een heel ander licht te staan als de lange voorgeschiedenis ook in ogenschouw wordt genomen. Het perspectief van de lange termijn maakt het gewelddadige Nederlandse optreden niet minder bezwaarlijk, wel minder uitzonderlijk.

De auteurs weten een relatief onbekend deel van de Nederlandse geschiedenis op een gedegen wijze uit te leggen. Er is slechts één belangrijk minpunt: bij vlagen is de stijl nogal afstandelijk. Frases als "tegenstanders met een lage organisatiegraad" (p.59) zijn feitelijk correct, maar ook abstract. Het verhaal blijft op deze manier een beetje hangen op analytisch niveau. Dit wordt versterkt door het ontbreken van persoonlijke verhalen. De ideeën van de officieren over het eigen optreden komen slechts zeer summier aan bod. Ook de lotgevallen van de lagere rangen worden slechts in algemene zinnen beschreven. Het zou het boek verrijken als niet alleen wordt ingegaan op het beleid maar ook op de persoonlijke ervaringen van 'onze jongens'. Het ontbreken van de verhalen van de lokale bevolking is een bewuste keuze en ook te begrijpen gezien de focus van het boek op de Nederlandse krijgsmacht. Het is wel te hopen dat in de toekomst ook het perspectief van de tegenstander uitgebreid onderzocht zal worden.

Ondanks deze omissies is Krijgsgeweld en kolonie zeker de moeite waard. Een fascinerend verhaal dat helder in woord en beeld is gebracht. Met dit boek heeft het NIMH weer een prachtig boek over een niet zo prachtig aspect van ons verleden geleverd.

Drs. J.C. Plesman